

Konspekt k překladu článku

Článek popisuje studii s názvem Funkční mobilita, příznaky deprese, úroveň nezávislosti a kvalita života seniorů žijících doma a v domovech s pečovatelskou službou od tureckých autorů. Autor v úvodu uvádí, že seniorů v turecké populaci se procento (6,9%) seniorů stále zvyšuje. To dlouhodobě klade vyšší nároky na zdravotnictví a sociální služby. Cílem studie bylo porovnat skupiny seniorů tak, aby se díky výsledkům mohly upravit, nebo vytvořit modely domácí péče a modely plánování hospitalizační péče.

Studie byla prováděna prospektivně designovaně komparativní formou v roce 2003 a 2004. Účastnilo se jí 58 seniorů sledovaných oddělením Neurochirurgie Univerzity Hacettepe, 33 seniorů žilo v domově s pečovatelskou službou a 25 seniorů žilo ve vlastní domácnosti. Mezi kritéria pro zahrnutí patřilo: Samostatný přesun bez kompenzačních pomůcek (s výjimkou rovné hole) více než 12 metrů. Senior dále nesměl trpět klinickou depresí, závratěmi, závažným poškozením zraku, neurologickou vadou, nebo rakovinou a zároveň byl vyřazen každý se skóre 24 a méně v Krátkém testu kognitivních funkcí (MMSE).

U sociodemografických znaků se hodnotilo pohlaví, rok narození, rodinný stav a zda žijí v domově s pečovatelskou službou, nebo v domácnosti. Pokud subjekt žil v domácnosti, byl dotázán, zda žije doma o samotě, s partnerem, nebo s rodinou.

K měření funkční mobility použili autoři Timed Up & Go test (TUG). Při testu musel senior vstát ze židle, ujít tři metry, otočit se, ujít zpátky tři metry a opět se usadit na stejnou židli. Test se opakoval třikrát a zaznamenal se časový průměr všech tří pokusů.

K vyhodnocení příznaků deprese byla použita turecká geriatrická škála deprese o 30 položkách. Skóre se zaznamenávalo na bodové škále 0 až 30.

Pro vyhodnocení stupně nezávislosti autoři použili škálu Kahoku délkové studie stárnutí (v originále Kahoku Longitudinal Aging Study Scale). Ta spočívá v kvalitativním hodnocení dvanácti oblastí vědomí a činností: Chůze, chůze do a ze schodů, najezení se, umytí se, použití toalety, koupání, oblékání, dodržování medikace, použití telefonu, zraku a sluchu.

Kvalita života se hodnotila na vizuálně analogové škále kvality života od 0 do 100. Senioři subjektivně hodnotili zdraví, chuť k jídlu, spánek, náladu, paměť, rodinné vztahy, vztahy s přáteli a příbuznými, finanční stav, životní uspokojení a blaho.

Kvantitativní a kvalitativní data byla prezentována jako průměr. Demografická data byla uvedena jako n(%). Distribuce proměnných byla vyhodnocena testem Kolmogorov-Smirnovov, kde došlo k normálnímu rozpořazení, k meziskupinové analýze dat byl použit Studentuv T-test, k určení statistické významnosti autoři určili 95% interval spolehlivosti (95% CI).

Výsledky byly následující: průměr věku (77,48) a sociodemografický rozptyl byly podobné (tabulka 1). Funkční mobilita a stupeň nezávislosti byly horší u seniorů žijících doma (tabulka 2). Na druhou stranu horší výsledky vykazovali senioři z pečovatelských domovech v oblastech deprese a kvality života (tabulka 2).

Tabulka 1. Sociodemografické vlastnosti seniorů žijících doma a žijících v domově s pečovatelskou službou.

	Senioři v pečovatelském domě (n=33) n (%)	Senioři žijící doma (n=25) n (%)	x ²	P
Pohlaví				
Žena	10 (30.3)	9 (36)		0.21
Muž	23 (69.7)	16 (64)		.647
Věkové rozpětí				
65-74	13 (39.4)	8 (32)		0.39
74-84	17 (51.5)	14 (56)		.825
≥85	3 (9.1)	3 (12)		
Aktuální rodinný stav				
Svobodný	7 (21.2)	6 (24)		0.09
V manželství	5 (15.2)	4 (16)		.958
Vdova/ec, rozvedený	21 (63.6)	15 (60)		

Tabulka 2. Porovnání skóre mezi Timed Up&Go testu (vteřiny), Geriatrické škály deprese, Kahoku škály délkové studie stárnutí a Kvality života (mm) mezi skupinami

	Senioři v domově s pečovatelskou službou	Senioři žijící doma	95% CI	
	Průměr (SD)	Průměr (SD)	Dolní	Horní
TUG	12.32 (4.16)	14.91 (4.52)	4.88	0.29
GDS	18.76 (5.39)	15.88 (4.03)	0.30	5.45
KALS	25.81 (5.79)	22.45 (5.21)	0.41	6.30
QoL	61.34 (12.18)	70.58 (11.47)	15.55	2.93

TUG, Test funkční mobility (Timed Up & Go Test); GDS, Geriatrická škála deprese; KALS, Kahoku škála délkové studie stárnutí; QoL, Kvalita života

Hlavní nálezy této studie ukázaly, že senioři žijící v domově seniorů mají vyšší funkční mobilitu a úroveň nezávislosti, ale mají více depresivních příznaků a nižší kvalitu života. Důvodem ke snížené úrovni nezávislosti a funkční mobilitě u seniorů žijících doma může být větší asistence u denních činnostech od rodinných příslušníků (což je v Turecku typické), než je potřeba.

Autoři dále uvádějí porovnání s další literaturou. Erdil et al¹ zjistili, že někteří doma bydlící senioři byli závislí v aktivitách jako například placení složenek, úklidu, praní prádla a nakupování. Kerem et al²⁹ porovnávali fyzické, sociální a psychologické zdraví seniorů bydlících doma a žijících v pečovatelském domově. Výsledky studií Erdil et al,¹ Kerem et al²⁹ a Tada et al²⁸ byly podobné této studii. Ve světle těchto nálezů může být doporučeno zdravotníkům a pečovatelům (včetně rodinných příslušníků), aby byli opatrní v omezování denních činností seniorů a brali v potaz jejich základní možnosti, namísto jednoduchého poskytnutí péče. Özer³⁰ ve své studii zkoumal životní spokojenost seniorů žijících v rodinném prostředí a v pečovatelských domovech. Scocco et al³⁴ zkoumali vnímání kvality života seniorů, kteří se přestěhovali do pečovatelského domova a zjistili, že kvalita života byla vnímána hůře po 6 měsících po přestěhování. Mezi důvody sníženého vnímání kvality života byly pocity osamění a opomíjení.

Autoři nezkoumali délku pobytu v pečovatelském domově, proto k diskuzi o QoL a depresi uvádí studie od kolektivů Scocco et al,³⁴ Özer,³⁰ a Sahin a Yalcin.³¹

Prevalence a rizikové faktory deprese u starších pacientů v pečovatelských domovech byly zkoumány Jongenelisem et al³⁵ a zjistili 3x až 4x vyšší výskyt prevalence než u seniorů žijících ve společenství. Ve studii také zmínili osamělost a nedostatek sociální podpory jako faktory spojené s nižší úrovní kvality života a bylo zjištěno, že také mohou být rizikovým ukazatelem deprese.

Chung³² porovnával míru deprese u Korejských seniorů, kteří bydleli v pečovatelském domově a u těch, kteří bydleli ve svých domovech.

Autoři upozorňují na možnou souvislost mezi bydlením s příbuzným a menší mírou depresivních symptomů. S podobným výsledkem přišli i Kerem et al.²⁹

Dále připomínají na důležitost vyhodnocování multidisciplinárním týmem. Domácím ošetřovatelům a rodinným příslušníkům autoři doporučují přenechávat seniorům některé povinnosti, například vyzvedávání vnoučat ze školy a placení složenek, nebo seniory podporovat v koníčcích k podpoření jejich samostatnosti. Ošetřovatelům v pečovatelských domovech doporučují zaměřením na psychologickou podporu a povzbuzení v kolektivních aktivitách jako podpora kvality života a snížení příznaků deprese.

Autoři v závěru diskuze rozvádí téma volnočasových aktivit, především poukazují na jejich pozitivní účinky na duševní pohodu.³⁶ Dokládají studie Onishi et al,³⁷ kteří zkoumali, kterých příjemných volnočasových aktivit se senioři rádi účastní a jaký vztah mají tyto aktivity ke kvalitě života. Uvedli, že míra potěšení, kterou starší osoby prožívali při činnostech jako například konverzace s rodinou nebo

sousedy, vykazovala výraznou spojitost se spokojeností starších osob. Onishi et al³⁷ také uvedli, že přítomnost spolubydlících a koníčků hraje důležitou roli ve kvalitě života. Hui et al³⁸ studovali účinek tance na fyzickou a psychickou pohodu seniorů, přišli se zjištěním, že tancování jako volnočasová aktivita fyzicky i psychicky seniorům byla velmi prospěšná. Eyigor et al³⁹ zveřejnili studii o zkoumání efektu skupinových Tureckých folklorních tanců na fyzický výkon, rovnováhu, depresi. Závěrem bylo zlepšení v oblasti výkonu, rovnováhy a kvality života.

V závěru autoři upozorňují na možné kulturní difference při použití studie v odlišné kultuře, přesto poukazují na všeobecnou potřebu zkoumání fyzických a psychických ukazatelů stavu u seniorů. Data mají sloužit zdravotníkům ke zvážení oblastí, které by mohli potencionálně potřebovat jejich zaměření při plánování domácí či nemocniční péče.